

Behandla gäddan rätt vid C&R

Teemu Koski
Åbo Yrkeshögskola

Fritidsfisket har allt mer blivit en form av rekreation och i synnerhet i gäddfisket släpper många fiskare tillbaka åtminstone en del av de fiskar de fångar. Det har alltså varit skäl att undersöka hur fiskarna överlever det sk. Catch and release-fisket (C&R). Det är bland annat viktigt att man stöder fisken med båda händerna då man lyfter upp den från vattnet.

Allt efter att fritidsfisket blivit mer rekreativt betonat och fångstens betydelse som föda minskat, har mängden fisk som släpps tillbaka vid fångst ökat. I synnerhet gäddan som är en populär sportfisk, men av många anses vara en mindre bra matfisk, är en populär C&R art. Många fritidsfiskare släpper gärna tillbaka stora individer för de anser det vara ett viktigt sätt att skydda fiskstammarnas mångformighet. Oron är befogad, för det är bevisat att man även med spöfiske kan skada beståndet av gammalgäddor. Exempel på detta finns bl.a. i Paloselkä i Vilppula där man lyckades fiska bort alla storgäddor under 1980- och 90-talet.

Hur påverkar fångstmetoden fisken?

Vid spöfiske kan fisken vid fångsten få olika skador som den inte kan överleva. Olika riskfaktorer utgörs av kraftig fysisk ansträngning, skador av krok, hur fisken hanteras då man tar loss kroken, vägning och fotografering, dvs. tiden då fisken hålls i luften.

Då man tröttar ut fisken samlas det mjölksyra i musklerna. Då fisken återhämtar sig från detta är syreförbrukningen högre än normalt, vilket kan vara ett problem under sommaren då mindre syre är bundet i det varma vattnet.

Lauri Pihl

Stöd gäddan med båda händerna för att minska skador och förbättra överlevnaden. I bilden författaren.

Hur fisken skadas av krokarna beror på var och hur de fastnar. Allvarligast är skador där kroken fastnar i svalgets mjuka delar och i gälarna och den blödning som kan följa av detta.

Då man tar loss fisken och väger den håller man fisken i luften och belastningen på stödorganen och inälvorna blir mycket större än i vattnet. Hit hör bl.a. skador i ryggmärgen och skador i svalgets leder. De dödar inte fisken direkt, men kan leda till att fisken får svårt att äta och kan svälta ihjäl. Enligt tidigare forskning varierar dödligheten mellan under en procent till några procent i C&R.

Undersökning om ansträngning vid fångst

Vid Åbo Yrkeshögskola gjorde man under åren 2006-2009 en undersökning där man i bassäng under sju veckor följde upp hur gäddor som fångats med spö mår. Man gjorde också sk. lyfttest, med vilka man ville efterapa hur man väger fisken från nedre käken. Man riktade in studien på stora gäddor.

I undersökningen ingick 87 gäddor (medellängd 94,5 cm, medelvikt 6,29 kg). Då man fångade in gäddan med spö antecknade man var kroken fastnat, hur mycket fisken blödde, hur hanteringen gått, hur länge man tröttat ut fisken och hur länge den varit i luften. Från sump fördes fiskarna sedan till uppföljningsbassängen där de märktes för att det skulle vara lättare att känna igen dem.

En vecka efter att fiskarna fångats vägdes och mättes de och man gjorde lyfttestet på dem i 30 sekunder. I bassängen fick gäddorna mat och efter en uppföljning på sex veckor släpptes de fiskar som var i gott skick tillbaka till havet. Hur fångstillfället hade påverkat fisken följdes upp genom att se på fiskens konditionsindex.

Rätt hantering ger friska gäddor

Undersökningen visar att om man hanterat fisken rätt vid fångsten, får den inte allvarliga skador. Under undersökningen dog tre gäddor, varav två var i dåligt skick redan då de fångades och den tredje dog av blödning från gälarna.

Fiskarnas konditionsindex sjönk efter fångst, men fiskarna återhämtade sig under uppföljningsperioden. Av fiskarna som fångades till un-

dersökningen hade ungefär hälften fastnat på kroken endast med munnens yttre delar eller hakan. Endast en femtedel hade fastnat med kroken i svalget eller gälarna. Enligt den här undersökningen repade också de fiskar sig som hade fastnat med kroken i gälarna.

Att ta loss fisken från kroken är det kritiska skedet då man hanterat fisken. Fisken är uppe på torra land och sprattlar i fiskarens behandling. I synnerhet om kroken sitter djupt, ökar risken för skador.

Den här undersökningen visade också att det att fisken blödde då den hanterades inte påverkade överlevnaden.

Inte heller det lyfttest man gjorde på alla fiskar verkade nämnvärt påverka fiskarna. De flesta fiskar tånjde under upphängningen, men återgick snabbt till normal längd efter provet. En del fiskar blev också kortare efter behandlingen, då de spände kroppen under upphängningen.

Summa summarum

Resultaten visar att gäddan klarar av ansträngningen av att fångas, hanteras och släppas tillbaka till vattnet. Fisken kan återhämta sig från en liten blödning, men en krok som fastnat i roten av gälarna kan skada artären, och detta kan vara fatalt för gäddan.

Då man hanterat en levande gädda är det ändå skäl att göra det varsamt och stöda fisken med båda händerna så att man inte anstränger ryggraden och svalget för mycket.

Genom att välja de gäddor som blöder ymnigt till matfisk, kan man minska dödligheten hos de fiskar som släpps betydligt. Åtminstone för gädda lämpar sig C&R-fiske väl för att skydda gäddstammarna på områden där det finns ett hårt fisketryck.

Artikeln baserar sig på ett examensarbete vid Åbo Yrkeshögskola. Undersökningen har fått understöd av Åbo Yrkeshögskola, Airisto fiskeområde, Finlands gäddsällskap samt Finlands Fiskeri- och miljöinstitut (nuvarande Livia).

